

Таємнича статуя

Василь Бережний

Михайло прокинувся дуже рано — ще навіть мама не встала. Прокинувся раптово, одразу, так, наче його хтось голкою вколов. Схопився, підбіг до розчиненого вікна і відсунув штору.

В світанковому небі сріблився серп Місяця. Михайло обіперся об лутку. Він не помічав, як виринає із туману гай, що обступив їхнє селище, не чув радісного щебету птахів. Перед ним голубів шовк неба і яскрів Місяць. Хлопцеві навіть здалося, що тепер Місяць і світить якось інакше, ну, сказати б, дужче, яскравіше.

З яким нетерпінням ждав він цього ранку! Наче й не спав — так йому хотілося, щоб скоріше минула ніч. Але земна куля зовсім не зважає на хлопцеві бажання: обертається повільно, так, як і завжди. І все-таки небо з кожною хвилиною бліднішає, серп Місяця губить свою яскравість. Там, десь далеко за гаями і ріками, за містами і селами, розкинув білі крила світанок...

Хлопець одійшов од вікна і, схопивши рушника, вискочив надвір умиватися. Ох і приємно ж освіжитися!

Вийшла мати.

— Чого це ти так рано сьогодні?

Михайло випростався, узяв рушника за кінці і, витираючи спину, усміхнувся:

— До дяді Віктора хочу!

— Отакої! — сплеснула руками мати. — Не дадуть бідному чоловікові й відпочити.

— Та я до Дмитрика...

— І Дмитрик такий самий... Вам хоч їсти не давай, аби про космос поговорити.

Мати махнула рукою та й пішла собі поратись.

Коли Михайло вийшов на вулицю — гай уже просвічувало сонце. Хлопець жмурился, поглядаючи на залите світлом небо. "А де ж Місяць? О, його важко й відшукати, бач, як замаскувався! Але тепер уже маскуйся чи не маскуйся, а від людини не сховаєш своїх таємниць!" І ось поруч, в оцьому невеликому будинку, живе чоловік, що побував на Місяці. Це ж тільки подумати — на Місяці! І він добре знає Михайла... А його самого тепер знає весь світ!

Михайло пригадав дні польоту. Затамувавши подих, слухали вони і в школі, і вдома урочистий голос радіо, не дожидваючи листоноші, бігали на пошту за газетами, вирізували портрети космонавтів... Аж не вірилось, що на Місяць полетів і дядя Віктор — сусіда, який, правда, тільки на літо приїжджав до батька відпочити "на лоні природи", як він казав, але все-таки — сусіда!

А вчора їхнє селище завирувало, вулиці затопили юрби людей, безліч блискучих легкових машин — космонавт приїхав додому, щоб відпочити після польоту. Михайло так і не зміг протовпитись до дяді Віктора. Щоб усе добре бачити, він виліз на свій голубник, і Дмитрик гукнув йому:

— Приходь уранці!

Вийшовши з двору, Михайло побачив, що на вулиці вже стоїть нікельований лімузин "Дніпро" і низенька, довга, як щука, "Ракета". "Мабуть, кореспонденти вже приїхали",— подумав і без вагання відчинив хвіртку. У дворику, збиваючи росу із споришу, ходило сюди-туди кілька чоловік, обвішаних фотоапаратами. Видно, ждали космонавта.

Михайло, як свій, пішов просто на ганок. Навстріч йому вибіг Дмитрик, гукнув:

— Чого ти так довго? Спав?

— Та не хотілось так рано турбувати...

— Кого,—засміявся Дмитрик,—тата? Він, знаєш...— Дмитрик прихилився до Михайла і зашепотів щось на вухо. Потім уже голосніше: — Я проспав. Зараз ось покажу тобі одну штуку, а тоді побіжимо...— і він за руку потягнув товариша до хати.

На письмовому столі посеред уламків різноколірного каміння стояла якась статуя. Спочатку Михайло не звернув на неї уваги, він розглядав камінці. Одні тьмяніли, інші поблискували зеленкуватим світлом, був і такий, що жеврів, як жар. Михайло простягнув до нього руку, але доторкнутися не наваживсь.

— Та полапай, не бійся! — засміявся Дмитрик.— Він не гарячий.

Михайло доторкнувся пальцем і відчув холодок.

— І оце... з Місяця?

— Звичайно! — Дмитрик згріб долонею камінці, відсунув од статуї.— Це все й на Землі, брат, є. А ти ось зверни увагу...

Тільки тепер Михайло подивився на статую. Заввишки з півметра. Одразу не можна збагнути, чи вона витесана з якогось голубуватого каменю, чи одлита з металу. Постаць стоїть вільно, без напруження. Витягнуті вперед обидві руки, в пригорщі — крупна зернина.

— Статуя так собі, нівроку,— сказав Михайло і схилився над мінералами.— Тут ось що головне, оці кусочки Місяця!

— А статуя теж із Місяця! — випалив Дмитрик.

— Жартуєш?!

— Ні, я не жартую. Батько привіз її разом з оцими мінералами. Ти візьми, роздивися.

Михайло вхопив статую, але чи не розрахував зусилля, чи, може, від хвилювання — впустив її під ноги. Хлопці з остраху завмерли, не встигли й скрикнути, як вона вдарилась об підлогу, впала на бік і, перекидаючись на спину, як жива, схитнула пригорщами та так уже й лежала, немов просила порятунку.

Дмитрик нахилився, обережно взяв — ціла! Тільки підлогу подзьобала.

— Слухай, — винувато прошепотів Михайло,— вона така легенька... Думав, так і хряпне...

— Думав, думав,— буркнув Дмитрик. — Це ж для музею, а він...

— Та хіба ж я навмисне? — виправдувався Михайло.— Ти ж почав: з Місяця, з Місяця, так я й той...

— Значить, не віриш, що з Місяця? Ну, гаразд, біжімо в гай, батько тобі розкаже.

У дворі вже було чимало людей, а на вулиці — машини. І ніхто з прибулих не знав, де зараз космонавт. Вони, мабуть, гадали, що він ще спить, бо, поглядаючи на розчинені вікна, розмовляли неголосно.

Хлопці усміхалися про себе: вони-бо добре знають, де космонавт робить ранкову зарядку!

Михайло ішов і думав про статую. Таке й скаже Дмитрик — з Місяця! Хіба ж він не знає, що на Місяці немає життя? Адже там ні води, ні атмосфери...

Ось і гай. Не змовляючись, хлопці рвонули бігти. Михайло вирвався уперед, але й Дмитрик не відставав. Помітивши на галявині Віктора Вікторовича, хлопці уповільнили біг і пішли гінким кроком.

— А... Михайлик! — вигукнув космонавт. — Здоров! Здоров! — і міцно потиснув хлопцеві руку. — І ти вже встав? — поплескав сина по плечу.

— Та я одразу за тобою, — вигукнув Дмитрик. — Хотів бігти, та мама не пустила. Допомогає поратись.

Михайло поглядав на дядю Віктора так, наче вперше його побачив. А космонавт сміявся, жартував, як і колись, був такий же простий і привітний.

Михайло хотів спитати про статую, але Віктор Вікторович поклав хлопцям руки на плечі, скомандував:

— Приготуватися... Старт!

Хлопці кинулись щодуху, але відразу ж відстали від космонавта. Довелося Віктору Вікторовичу підождати, поки вони дотрухикали дистанцію.

— Ех, ви, спортсмени! — засміявся космонавт. — Щоб підтягнулися, обов'язково.

Кореспонденти зустріли Віктора Вікторовича клацанням фотоапаратів. Космонавт привітався, вибачився за затримку і пообіцяв зараз же поговорити з ними. Хлопці, звичайно, пішли за ним до хати. І тут Дмитрик, показуючи на статую, сказав:

— Тату, Михайло не вірить, що це ти привіз... Розкажи, будь ласка, сам...

— Що, зацікавила? — Космонавт узяв статую в руки, окинув її ніжним поглядом. — Подивіться, що в пригорщі сяє.

— Зернина! — вигукнули хлопці.

— Так, це — зернина. І постать ніби промовляє до людей: ось, мовляв, найдорожчий скарб на світі — зерно, бо це згусток життя.

— Я багато читав про Місяць... — перебив Михайло. — Хіба, може, в далекому минулому там була атмосфера...

Космонавт усміхнувся:

— Ну, гаразд. Зараз я розповім історію цієї статуї...

Саме в цю мить у двері постукали. На порозі став поштар:

— Вам телеграма-блискавка.

Віктор Вікторович пробіг очима рядки телеграми, обернувся до хлопців:

— Ну, от що, зараз за мною прибуде вертоліт. А ще треба і з кореспондентами поговорити. Я вам розкажу про статую десь так через тиждень, як тільки повернуся з

Києва.

* * *

Минуло десять днів, доки повернувся Віктор Вікторович. Михайло одразу ж пішов до нього. І ось вони сидять з Дмитриком біля столу, на якому стоїть статуя із сяючим зерням у пригорщі. Скільки було суперечок, скільки вони обговорили можливих і неможливих варіантів! І ось зараз таємниця розкривається...

— Я вже, тату, здогадався,— каже Дмитрик.— Видно, що постать ця трохи відрізняється від людини. Це місячанин. Колись на Місяці було життя. Може, ви натрапили там на музей або знайшли, коли робили розкопки...

— А як по-твоєму, Михайлику? — спитав космонавт.

— Я також бачу, що статуя стародавня,— заговорив хлопець.— Мабуть, її таки викопано, тільки не на Місяці, а в Криму. Вам подарували археологи при зустрічі в Севастополі, правда?

Хлопці очікуюче подивилися на космонавта. Він сказав ось що:

— На Місяці ми знайшли... зореліт дивовижної конструкції. Він схожий на спіраль і зроблений з якогось невідомого нам матеріалу. Скільки він там лежить? Може, мільйон років — це ще визначать учені. Мабуть, зореплавці з якоїсь іншої планети зазнали аварії і не могли продовжувати подорожі... І от у цьому зорельоті, серед багатьох цікавих речей, ми й знайшли статую Сівача...

Довго ще розповідав космонавт про того зорельота, що виринув із глибини Всесвіту, а перед юнаками стояв Сівач і сяяла в його долонях зернина.